

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

Волохова І.С.

“ ____ ” _____ 20 ____ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та
страхування» за магістерською програмою професійного
спрямування «Фіскальне та митне адміністрування» на
тему:

**«Акцизне оподаткування в Україні: сучасний стан та напрями гармонізації в
умовах євроінтеграції»**

Виконавець

студент факультету фінансів та банківської
справи

Набойченко Сергій Андрійович

Науковий керівник

к.е.н., доцент

Мартинюк Ірина Василівна

Одеса 2019

АНОТАЦІЯ

Набойченко С. А. «Акцизне оподаткування в Україні: сучасний стан та напрями гармонізації в умовах євроінтеграції»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування» за магістерською програмою «Фіскальне та митне адміністрування»

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, 2019 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження - процес акцизного оподаткування в Україні. У роботі досліджено етапи еволюції акцизного оподаткування в Україні; визначено сутність акцизного податку, його основні ознаки, функції та елементи; проаналізовано концепцію податкової гармонізації в Європейському Союзі; оцінено фіскальну та регулюючу роль акцизного податку в Україні; зроблено прогнозування надходжень акцизного податку до зведеного бюджету України на 2019-2020 рр.; розглянуто зарубіжний досвід щодо оподаткування акцизним податком; запропоновано напрями імплементації європейських стандартів у вітчизняне податкове законодавство.

Ключові слова: податок, акцизний податок, євроінтеграція, податкова гармонізація, імплементація.

ANNOTATION

Naboichenko S.A. «Excise taxation in Ukraine: current state and directions of harmonization in the conditions of European integration»

Qualifying work on obtaining a master's degree in the specialty «Finance, Banking and Insurance» under the master's program «Fiscal and customs administration»

Odessa National Economic University Odessa,

2019

The Master's qualification work consists of three chapters. The object of study is the process of excise taxation in Ukraine. In the Master's qualification work stages of evolution of excise taxation in Ukraine are investigated; the essence of the excise tax, its basis features, functions and elements are determined; the concept of tax harmonization in the European Union is analyzed; the fiscal and regulatory role of excise tax in Ukraine are evaluated; revenues of excise tax to the Consolidated Budget of Ukraine in 2019-2020 are predicted; foreign experience in excise taxation are considered; directions of implementation of European standards to Ukrainian tax legislation are determined.

Keywords: tax, excise tax, European integration, tax harmonization, implementation.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АКЦИЗНОГО ОПОДАТКУВАННЯ ТА ПОДАТКОВОЇ ГАРМОНІЗАЦІЇ.....	6
1.1. Етапи еволюції акцизного оподаткування в Україні.....	6
1.2. Економічна сутність акцизного податку та його основних елементів...13	
1.3. Податкова гармонізація: економічна сутність та історичний досвід становлення в Європейському Союзі.....	24
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ НАДХОДЖЕНЬ АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ В УКРАЇНІ.....	33
2.1. Оцінювання фіскальної та регулюючої ролі акцизного податку в Україні.....	33
2.2. Аналіз структури акцизного податку в Україні.....	42
2.3. Прогнозування надходжень акцизного податку до зведеного бюджету України в 2019-2020 рр.....	50
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ГАРМОНІЗАЦІЇ АКЦИЗНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	65
3.1. Імплементация директив Європейського Союзу в сфері акцизного оподаткування в українське законодавство.....	65
3.2. Світовий досвід акцизного оподаткування та можливості його застосування в Україні.....	86
ВИСНОВКИ.....	97
Список використаних джерел.....	99
Додатки.....	105

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах євроінтеграції для України постає питання стосовно забезпечення ефективності функціонування акцизного оподаткування, яке є дієвим інструментом реалізації стратегічних цілей і завдань соціально-економічної та фінансової державної політики, чіткого поєднання, за умови гармонізації інтересів усіх учасників фінансового процесу, становить запоруку сталого та перспективного розвитку України.

Саме вибір європейського курсу розвитку економіки України активізував необхідність в дослідженні проблеми вдосконалення акцизного оподаткування в Україні в контексті Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, яка зобов'язує Україну гармонізувати акцизне оподаткування відповідно до вимог директив ЄС. Не дивлячись на те, що вже впроваджено цілий ряд нових положень у вітчизняне законодавство, на сьогодні все ще залишається багато розбіжностей між нормами Податкового кодексу України та директивами ЄС щодо акцизного податку.

В сучасній українській фінансово-економічній літературі вивченням питань функціонування та адміністрування акцизного податку приділено багато уваги такими українськими вченими, як І. І. Хлебнікова, В. Л. Андрущенко, Ю. Б. Іванов, А. І. Крисоватий, В. М. Мельник, А. М. Соколовська, К. В. Яценко, О. М. Десятнюк, М. Д. Пасічний та ін. Проте у наукових здобутках вітчизняних вчених економістів недостатньо дослідженими залишаються напрями гармонізації акцизного оподаткування в умовах євроінтеграції.

Метою кваліфікаційної роботи є аналіз сучасного стану акцизного оподаткування в Україні та визначення напрямів гармонізації в умовах євроінтеграції.

Реалізація поставленої мети зумовила вирішення таких **завдань**:

- дослідити етапи еволюції акцизного оподаткування в Україні;

- визначити сутність акцизного податку, його основні ознаки, функції та елементи;
- проаналізувати концепцію податкової гармонізації в Європейському Союзі;
- оцінити фінансову та регулюючу роль акцизного податку в Україні;
- зробити прогнозування надходжень акцизного податку до зведеного бюджету України на 2019-2020 рр.;
- розглянути зарубіжний досвід щодо оподаткування акцизним податком;
- запропонувати напрями імплементації європейських стандартів у вітчизняне податкове законодавство.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є процес акцизного оподаткування в Україні.

Предметом кваліфікаційної роботи є акцизне оподаткування в Україні, його сучасний стан та напрями гармонізації в умовах євроінтеграції.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань у кваліфікаційній роботі було використано такі науково-дослідні методи досліджень: історично-діалектичний - при дослідженні етапів еволюції акцизного податку в Україні; системний підхід - під час під час дослідження сутності понять податок, акцизний податок, гармонізація; функціонального аналізу - при дослідженні фінансової та регулюючої ролі акцизного податку; структурний - під час аналізу структури надходжень акцизного податку; статистичні методи - для відображення аналізу динаміки податкових надходжень з акцизного податку; економетричного аналізу й економіко-математичного моделювання, зокрема використання регресійних моделей - з метою прогнозування надходжень акцизного податку до зведеного бюджету України; метод порівняння - при аналізі європейського та вітчизняного законодавств в сфері акцизного оподаткування; абстрактно-логічний - при узагальненні дослідженого матеріалу та формуванні висновків.

Інформаційну базу дослідження склали законодавчі та нормативноправові акти України та Європейського Союзу у сфері акцизного оподаткування, наукова періодика, монографії, наукові статті, періодичні видання, навчальні посібники, Податковий кодекс України, інформаційно-аналітичні та статистичні матеріали Державної податкової служби України, Державної казначейської служби України, Міністерства фінансів України, Державної служби статистики України, дослідницькі, аналітичні та статистичні матеріали ОЕСР, Європейської комісії, Євростату, міністерств зарубіжних країн, інформаційні ресурси мережі Інтернет, власні аналітичні розрахунки.

Практичне значення отриманих результатів полягає у тому, що розрахунки, висновки та рекомендації, сформульовані у кваліфікаційній роботі спрямовані на вдосконалення акцизного оподаткування з метою підвищення його фіскальних та регулятивних ефектів для покращення ефективності розвитку податкової системи України в умовах євроінтеграції.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра було опубліковано 2 статті: «Прогнозування надходжень акцизного податку з палива до зведеного бюджету України» в студентський науковий збірник; «Структура надходжень акцизного податку до зведеного бюджету України» в студентський науковий збірник 2019-2020 навчального року, випуск №8.

Обсяг і структура кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 130 сторінок. Основний вміст викладено на 104 сторінках. Робота містить 28 таблиць і 17 рисунків. Список використаних літературних джерел нараховує 61 найменування. Також налічується 2 додатки.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі узагальнено методичні засади акцизного оподаткування, здійснено аналіз акцизного оподаткування в Україні в умовах євроінтеграції. На цій основі обґрунтовано практичні рекомендації стосовно вдосконалення акцизного оподаткування з метою підвищення його фіскальних та регулятивних ефектів для покращення ефективності розвитку податкової системи України в умовах євроінтеграції.

За результатами проведеного дослідження сформульовано такі висновки:

1. Дослідження еволюції акцизного оподаткування за всі роки незалежності України дало змогу виявити чотири основні етапи його розвитку: 1) 1992 - 1996 рр.; 2) 1996 - 2000 рр.; 3) 2000 - 2011 рр.; 4) 2011 р. - сьогодення. На кожному з етапів було проаналізовано податкове законодавство та його вплив на розвиток акцизного оподаткування в Україні.

2. Можна стверджувати, що в основі формування сучасного акцизного оподаткування лежить поняття акцизний податок, його основні ознаки, функції та елементи. Теоретично підтверджено, що вагому роль в процесах акцизного оподаткування в Україні відіграє податкове законодавство.

3. Визначено основні відмінності між поняттям «гармонізація» та іншими пов'язаними із ним поняттями (наприклад, такими як: уніфікація, імплементація, апроксимація, адаптація), що в подальшому дозволило нейтралізувати непорозуміння в зазначеній термінології. Досліджено основні принципи та історичний досвід становлення податкової гармонізації в Європейському Союзі. За результатами податкової гармонізації, виявлено основні групи податків, які справляються в державах-членах Європейського Союзу.

4. Проаналізована фіскальна та регулююча роль акцизного податку в Україні дали змогу знайти розбіжності між фактичними та плановими показниками надходжень акцизного податку та дізнатись, що за період 2012-2018 рр. фактичні надходження акцизного податку до зведеного бюджету України збільшились в 3,5

рази; оцінити вплив інфляції на реальні надходження акцизного податку і дізнатись, що за період 2012-2018 рр., надходження акцизного податку (з урахуванням інфляції) збільшились на 43%; визначити питому вагу акцизного податку в податкових надходженнях та у ВВП та розібратись з причинами зменшення даних показників в 2017-2018 рр.; виявити наявність певної періодичності у надходженнях акцизного податку протягом року; дослідити вплив сум податкових пільг з акцизного податку на втрати доходів бюджету України.

5. Розглянута структура надходжень акцизного податку по видам підакцизних товарів допомогла детальніше дослідити динаміку надходжень акцизного податку до зведеного бюджету України в контексті основних груп підакцизних товарів: тютюн та тютюнова продукція, спирт та алкогольні напої, паливо та інші нафтопродукти, транспортні засоби, електроенергія. Було визначено, що в загальній структурі надходжень акцизного податку найбільшу питому вагу займають надходження акцизного податку від палива (41%), тютюну та тютюнової продукції (37%), спирту та алкогольних напоїв (15%).

6. На основі проведеного дослідження було побудовано прогноз надходжень акцизного податку в розрізі основних груп підакцизних товарів до зведеного бюджету України на 2019-2020 рр.

7. Аналіз процесів імплементації директив Європейського Союзу в сфері акцизного оподаткування у національну практику показав чіткий перелік змін, які Україна вже частково впровадила, та нововведень, які їй ще треба встигнути впровадити у зв'язку з Угодою про асоціацію між Україною та Європейським Союзом.

8. Дослідження світового досвіду справляння акцизного податку з тютюну та тютюнової продукції, алкогольних напоїв та деяких видів палива дозволило побудувати загальне уявлення щодо оподаткування акцизним податком підакцизної продукції в світі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1) Андрущенко В. Л. Фінансова думка заходу в ХХ столітті: Теоретична концептуалізація і наукова проблематика державних фінансів. – Львів: Каменяр, 2000. – 303 с.
- 2) Артеменко Ю.Ф. Лабораторний практикум із дисципліни «Економікоматематичні методи та моделі: економетрика» [Текст] / Ю.Ф. Артеменко, Ю.А. Басс. – Д.: РВВ ДНУ, 2014. – 76 с.
- 3) Бабін І. І. Податкове право України: навч. посібник / І.І. Бабін – Чернівці: Чернівецький нац.ун-т, 2012. – 504 с.
- 4) Бандурка О.М. Податкове право. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 312 с.
- 5) Білецька Г. М. Гармонізація податкового законодавства: українські реалії : [монографія] [Білецька Г. М., Кармаліта М. В. Куц М. О. та ін.]. – К.: Алерта, 2012. – 222 с.
- 6) Волохова І.С. Податкова система: Навчальний посібник / [Волохова І. С., Дубовик О. Ю., Слатвінська М. О. та ін.]; за заг. ред. І. С. Волохової, О. Ю. Дубовик. – Харків: Видавництво «Діса плюс», 2019. – 402 с.
- 7) Гавердовский А. С. Имплементация норм международного права / А. С. Гавердовский – К. : Вища школа. Головное изд-во, 1980. – 320 с.
- 8) Гетманцев Д.О., Форсюк В.Л., Федчишин Ю.А. Непряме оподаткування. Правова сутність та адміністрування / наук.-практ. посіб. / Д. О. Гетманцев, В. Л. Форсюк, Н. В. Бойко ; Юрид. компанія "Jurimex". – Київ : Юрінком Інтер, 2013. – 329 с.
- 9) Гришак С. В. Теоретичні основи адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу / Форум права. – 2012. – № 4. – С. 273-275.

10) Декрет Кабінету Міністрів України «Про акцизний збір» від 26.12.1992 [Електронний ресурс] / Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1993. – N 10. – ст.82. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/18-92/ed19921226#o7>

11) Закон України «Про акцизний збір» від 18.12.1991 [Електронний ресурс] / Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1992. – N 12. – ст.172. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1996-12/ed19911218>

12) Закон України «Про ставки акцизного збору і ввізного мита на деякі товари (продукцію)» від 11.07.1996 [Електронний ресурс] / Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – N 42. – ст.201. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/313/96-%D0%B2%D1%80/ed19960711>

13) Закон України «Про ставки акцизного збору і ввізного мита на деякі транспортні засоби та шини до них» від 24.05.1996 [Електронний ресурс] / Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – N 32. – ст.151. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/216/96-%D0%B2%D1%80/ed19960524>

14) Закон України «Про ставки акцизного збору і ввізного мита на спирт етиловий та алкогольні напої» від 07.05.1996 [Електронний ресурс] / Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – N 28. – ст.131. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/178/96-%D0%B2%D1%80/ed19960507>

15) Закон України «Про ставки акцизного збору і ввізного мита на тютюнові вироби» від 06.02.1996 [Електронний ресурс] / Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – N 8. – ст.32. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/30/96-%D0%B2%D1%80/ed19960206>

16) Заяц М. Є. Теорія податків: Підручник – Мн.: БГЕУ, 2002. – 220 с.

17) Іванов Ю. Б. Податкова система: Підручник / Іванов Ю. Б., Крисоватий А. І., Десятнюк О. М. – К.: Атіка, 2006. – 920 с.

18) Іванов Ю. Б. Регулятивний потенціал податкової системи України.

Монографія / За заг. ред. докт. екон. наук, професора Ю. Б. Іванова. – Харків: ХНЕУ, 2009. – 400 с.

19) Казацька М. Щодо питання визначення та законодавчого закріплення поняття «акцизний податок» / Підприємство, господарство і право, 2018. – №4. – С.161-166.

20) Крисоватий А. І., Валігура В. А. Домінанти гармонізації оподаткування:

національні та міжнародні вектори / Монографія. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2010. – 248 с.

21) Кучерявенко Н. П. Курс налогового права. В 6 Т. Особенная часть. Т. IV: Косвенные налоги / Н. П. Кучерявенко – Х.: Право, 2007. – 536 с.

22) Лазор, О. Д. Місцеве управління: поняття, терміни, визначення : словник-довідник / О. Д. Лазор, О. Я. Лазор. – 2-ге доповн. навч.-наук. вид. – К. : Дакор, 2004. – 335 с.

23) Мельник В.М. Сутність податків як проблема категорійно-понятійного апарату податкових фінансів / Актуальні проблеми економіки, 2004. – №5. – с.22-24.

24) Набойченко С.А. Податкова система України в умовах євроінтеграції / Випускна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра за спеціальності «Фінанси та кредит»[Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/8666>

25) Офіційний вебсайт Державної казначейської служби України

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.treasury.gov.ua/ua>

26) Офіційний вебсайт Державної податкової служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tax.gov.ua/>

27) Офіційний вебсайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

28) Офіційний вебсайт Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс].

—
Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua>

29) Офіційний вебсайт Міністерства енергетики та вугільної промисловості України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://mpe.kmu.gov.ua/>

30) Офіційний вебсайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://minfin.com.ua/ua/>

31) Пархоменко Н. М. Гармонізація законодавства України з європейським та міжнародним правом: методи, етапи, види / Н. М. Пархоменко / Часопис Київського університету права. — 2012. — № 1. — С. 338–343.

32) Податковий кодекс України : від 02.12.2010 / редакцією від 20.10.2019 [Електронний ресурс] / Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 2011. — № 13-14, № 15-16, № 17. — ст.112. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

33) Постанова Кабінету Міністрів України Про перелік товарів (продукції), на які встановлюється акцизний збір, та ставки цього збору від 26.12.1992 N 741[Електронний ресурс] / Верховна Рада України. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/741-92-%D0%BF/ed19921226>

34) Постанова Верховної Ради України Про перелік товарів (продукції), на які встановлюється акцизний збір від 12.09.1996 [Електронний ресурс] / Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 1996. — N 45. — ст.245. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/365/96-%D0%B2%D1%80>

35) Постанова Верховної Ради України Про перелік товарів (продукції), на які встановлюється акцизний збір, та ставки цього збору від 04.02.1994 [Електронний ресурс] / Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 1994. — N 24. — ст.188. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3951-12/ed19940805>

36) Постанова Верховної Ради України Про порядок введення в дію Закону України «Про акцизний збір» від 18.12.1991 [Електронний ресурс] / Відомості

Верховної Ради України (ВВР). – 1992. – N 12. – ст.173. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1997-12/ed19911218>

37) Постанова Верховної Ради України Про ставки акцизного збору на окремі товари від 21.02.1992 [Електронний ресурс] / Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1992. – N 21. – ст.298. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2148-12/ed19921226>

38) Сокольська А.М. Податкова гармонізація в Україні в умовах реалізації Угоди про асоціацію між Україною і ЄС : монографія / за ред. А. М. Соколовської; ДННУ “Акад. фін. управління”. – К., 2017. – 448 с.

39) Сухарський В. С. Економічний словник-довідник / В. С. Сухарський – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2002. – 328 с.

40) Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Редакція від 30.11.2015 [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#n2239

41) Урядовий портал Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/diyalnist/evropejska-integraciya/ugodapro-asociacyu>

42) Ященко К. В. Гармонізація податкового законодавства України з законодавством Європейських співтовариств про непряме оподаткування: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 /К. В. Ященко. – К., 2005. – 20 с.

43) Consolidated version of the Treaty on European Union [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=celex%3A12012M%2FTXT>

44) Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT>

45) Consumption Tax Trends 2018. VAT/GST and Excise Rates, Trends and

Policy Issues [Электронный ресурс]. – Режим доступа:
<https://read.oecd-ilibrary.org/taxation/consumption-tax-trends-2018-ctt-2018-en#page1>

46) Consumption tax trends: Australia [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.oecd-ilibrary.org/australia>

47) Consumption tax trends: Canada [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.oecd-ilibrary.org/canada>

48) Consumption tax trends: Iceland [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.oecd-ilibrary.org/iceland>

49) Consumption tax trends: Japan [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.oecd-ilibrary.org/japan>

50) Consumption tax trends: Korea [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.oecd-ilibrary.org/Kkorearepublicof>

51) Consumption tax trends: Mexico [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.oecd-ilibrary.org/mexico>

52) Consumption tax trends: Norway [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.oecd-ilibrary.org/norway>

53) Consumption tax trends: Switzerland [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.oecd-ilibrary.org/switzerland>

54) Consumption tax trends: USA [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.oecd-ilibrary.org/unitedstates>

55) Council Directive 2003/96/EC of 27 October 2003 restructuring the Community framework for the taxation of energy products and electricity (Text with EEA relevance) [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://eurlex.europa.eu/eli/dir/2003/96/2018-09-15>

56) Council Directive 2008/118/EC of 16 December 2008 concerning the general arrangements for excise duty and repealing Directive 92/12/EEC [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:02008L0118-20140101>

57) Council Directive 2011/64/EU of 21 June 2011 on the structure and rates of excise duty applied to manufactured tobacco [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX%3A32011L0064>

58) Council Directive 92/83/EEC of 19 October 1992 on the harmonization of the structures of excise duties on alcohol and alcoholic beverages [Электронный ресурс]

–

Режим доступа: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:01992L0083-20070101>

59) Council Directive 92/84/EEC of 19 October 1992 on the approximation of the rates of excise duty on alcohol and alcoholic beverages [Электронный ресурс] –

Режим доступа: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/GA/TXT/?uri=CELEX:31992L0084>

60) EUR-Lex. Official website [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://eur-lex.europa.eu/homepage.html>

61) EUROPA. European Union website, the official EU website [Электронный ресурс] – Режим доступа: https://europa.eu/european-union/topics/taxation_en